

УДК 793.3:379.825-027.522]:398.1(477.41)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-18>

Костянтин КАЛІЄВСЬКИЙ,
orcid.org/0000-0003-4202-4222
аспірант кафедри режисури та хореографії
Львівського національного університету імені Івана Франка,
викладач кафедри хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) *k.kaliievskiy@kubg.edu.ua*

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ТВОРЧА СКЛАДОВА АМАТОРСЬКИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ КИЇВЩИНИ

Мета роботи – висвітлити тенденції формування національної ідентичності через призму репертуарної політики аматорських хореографічних колективів. Проаналізувати вплив національних традицій на формування самосвідомості молоді.

В методології дослідження застосовані комплексні загальнонаукові методи з використанням культурологічного підходу, що надало можливість прослідкувати послідовність мистецьких процесів в контексті багатомірності культури. Одним із загально-наукових методів є аналітичний, що дозволив проаналізувати історіографію колективів, репертуар, факти та події, які вплинули на їх розвиток. Розгляд хореографічних композицій, створених на місцевому фольклорному матеріалі, із застосуванням системного методу дозволив визначити головні тенденції формування національної ідентичності. Метод теоретичного узагальнення був використаний для констатації вагомих чинників виховання національної свідомості та утвердження української ідентичності.

Наукова новизна полягає у розгляді поняття «національна ідентичність» через призму аматорського хореографічного мистецтва Київської області, що є актуальним викликом сьогодення.

Досліджуючи роботу аматорських хореографічних колективів Київщини, з'ясовано вплив народного мистецтва на формування у молоді стійкого усвідомлення своєї ідентичності. Проаналізовані тотожні параметри ідентичності і національної танцювальної культури, для яких спільними є історична пам'ять, комплекс духовно-культурних цінностей, стійке усвідомлення самотності української нації. Народні танці, увібравши в себе морально-духовні принципи наших пращурів, стали фундаментом базую на національній ідеї.

Характерні особливості української народної хореографії закорінені на сталих національних традиціях, ставши міцним підґрунтям для утвердження української національної ідентичності, що яскраво відображена у творах аматорських танцювальних ансамблів Київщини. Хореографічні постановки народної тематики транслюють в сучасний простір виховні ідеї козацької доби – «Гопак», «Козачок», «Підківочка», «Гонта» та ін. Танцювальні композиції народного танцю формують у молоді ціннісно-культурні орієнтири національної самотності на прикладі танців «Калина», «Вербовая дощечка», «Летів пташок». Історична пам'ять збережена у фольклорних номерах «Варварка», «Льон», «Юхнівчанка», що стає головним чинником формування національної самосвідомості.

Отже, аматорські хореографічні колективи Київської області є головними носіями народного мистецтва в молодіжний простір, формуючи українську національну ідентичність та національну свідомість. Саме українське хореографічне мистецтво є вагомим чинником виховання морально-духовних цінностей, оберегом етнічної культури, що утверджує українську ідентичність, закладаючи потужний фундамент для націотворення. Характеристика понять «історична пам'ять» та «фольклорні традиції» несуть ідентичне навантаження стрижневого аспекту розглянутої проблематики. Досліджено поняття «культура» як єдиного носія національної самосвідомості, яка завжди була головним ідентифікатором національної приналежності. Обґрунтовано функціонування в культурі хореографічних канонів, які впливають на формування національної ідентичності. Доведено синкретизм національної ідентичності з українським національним мистецтвом.

Ключові слова: мистецтво, танець, культура, національна ідентичність, хореографічне мистецтво, український танець, фольклор, історична пам'ять.

Kostiantyn KALIIEVSKYI,

orcid.org/0000-0003-4202-4222

*Postgraduate at the Department of Directing and Choreography
Ivan Franko Lviv National University,*

*Lecturer at the Choreography at the Department of Choreography
Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) k.kaliievskiyi@kubg.edu.ua*

NATIONAL IDENTITY AS A CREATIVE COMPONENT OF AMATEUR DANCE GROUPS IN KYIV REGION

The purpose of the study is to highlight the trends in the formation of national identity in the context of the repertoire strategy of amateur dance groups, to analyse the influence of national traditions on the formation of youth self-awareness.

The research methodology used complex general scientific methods within a cultural approach, which made it possible to trace the sequence of artistic processes in the context of the multidimensionality of culture. One of the general scientific methods is analytical, which allowed us to analyse the historiography of the groups, repertoire, facts and events that influenced their development. The consideration of choreographic compositions based on local folklore material using the systematic method made it possible to determine the main trends in the formation of national identity. The method of theoretical generalisation was used to identify the significant factors of national awareness and the establishment of Ukrainian identity.

The scientific novelty lies in the consideration of the concept of “national identity” through the prism of amateur choreographic art of the Kyiv region, which is a current challenge of our time.

By studying the work of amateur dance groups in the Kyiv region, the influence of folk art on the formation of a stable awareness of their identity among young people has been revealed. The author analyses the identical parameters of identity and national dance culture, which share historical memory, a set of spiritual and cultural values, and a strong awareness of the original Ukrainian nation. Folk dances, having incorporated the moral and spiritual principles of our ancestors, have become the foundation of the national idea.

The distinctive features of Ukrainian folk choreography are rooted in established national traditions and have become a solid foundation for the establishment of Ukrainian national identity, which is vividly reflected in the works of amateur dance ensembles of the Kyiv region. Choreographic performances of folk themes demonstrate the educational ideas of the Cossack era into the modern space – “Hopak”, “Kozachok”, “Pidkivochka”, “Honta”, etc. Folk dance compositions form the value and cultural guidelines of national identity in young people, such as performances “Kalyna”, “Verbova doshchechka”, “Letiv ptashok”. Historical memory is preserved in the folklore performances “Varvarka”, “Lyon”, “Yukhnivchanka”, which becomes a major factor in the formation of national identity.

Thus, amateur dance groups in the Kyiv region are the main carriers of folk art in the youth space, shaping Ukrainian national identity and national consciousness. It is Ukrainian choreographic art that is a significant factor in the education of moral and spiritual values, a guardian of ethnic culture that affirms Ukrainian identity, laying a powerful foundation for nation-building. The characterisation of the concepts of “historical memory” and “folklore traditions” has an identical load of the core aspect of the problem under consideration. The concept of “culture” as the only carrier of national identity, which has always been the main identifier of nationality, is studied. The functioning of choreographic canons in culture, which influence the formation of national identity, is substantiated. The syncretism of national identity with Ukrainian national art is proved.

Key words: *art, dance, culture, national identity, choreographic art, Ukrainian dance, folklore, historical memory.*

Постановка проблеми. Суспільні процеси, які останнім часом переживає наша країна, спонукають до переосмислення та оновлення чинників впливу на національну свідомість та формування морально-духовних цінностей підростаючого покоління. Окреслити особливості формування національної ідентичності засобами народного танцю, яка насамперед спрямована на розвиток особистості та індивідуальності творчого потенціалу, стає пріоритетним орієнтиром в хореографічній освіті.

Отже, аналіз головних чинників формування національної ідентичності можна розглядати в оптиці народно-сценічної хореографії, яка наразі є потужним сховищем накопиченої етнокультурної інформації. З огляду на сучасні

виклики потрібно виділити культурну інтегруючу силу, яка об'єднує суспільство, коло національних традицій і має привілейовану цінність у формуванні української ідентичності. Проте ці процеси є тривалими і складними.

Саме через оволодіння мистецтвом народного українського танцю молодь отримує досвід, який стає фундаментом для створення української ідентичності з усвідомленням ментальних цінностей, об'єднаних спільним історичним минулим і майбутнім.

Аналіз досліджень. Темою інтенсивних досліджень останнім часом стають проблеми ідентичності, а саме становлення єдиної національної ідентичності в Україні. Різноманітні аспекти цієї

проблематики досліджували в наукових публікаціях Г. Палій «Становлення єдиної національної ідентичності в Україні» (2005); М. Козловець та Ю. Павлун «Теоретичні засади дослідження формування української національної ідентичності» (2012); Ю. Зерній «Взаємозв'язок історичної пам'яті та національної ідентичності» (2008); С. Кисельов та А. Сальникова «Національна ідентичність українців» (2003), О. Плахотнюк «Героїко-патріотична спрямованість сучасної хореографії в рамках фестивалю “Сурми звитяги”» (2020), «Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності» (2021). В наукових працях розкривається взаємозв'язок національної ідентичності та національної культури загалом. Зосереджується увага на поглибленому вивченні соціокультурних процесів та функцій національної ідентичності.

Так в науковій статті О. Рудакевич «Взаємозв'язок національної ідентичності та культури в націєтворчому процесі» можна побачити обґрунтування «... теоретико-методологічних засад взаємозв'язку національної ідентичності та культури в націєтворчому процесі в умовах сучасного українського соціуму» (Рудакевич, 2010: 155). О. Плахотнюк звертає увагу на важливість питання конкурсного репертуару хореографічних колективів під час представлення на перегляд журі (Плахотнюк, 2020: 103).

Мета дослідження – проаналізувати вплив народного українського танцю на формування національної ідентичності. Наукова новизна полягає у розгляді поняття національної ідентичності через народне мистецтво танцю, що є актуальним викликом сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Впродовж багатьох століть культура була чи не єдиним носієм національної самосвідомості та ідентифікатором національної приналежності. Хореографічне мистецтво, що увібрало в себе духовне багатство звичаїв та обрядів, зберігаючи танцювальні скарби фольклору, є вагомою складовою національної культури.

Тобто взаємозв'язок народного танцю з національною ідентичністю очевидний. Бо саме національно-культурна ідентичність ґрунтується на певному символічному ряді, представленому в народній хореографії, яка яскраво відображає національну ментальність та унікальність. Важливу роль в процесі консолідації суспільства та національного відродження в піддавстрійській Галичині ще в другій половині XIX ст. відіграло «Педагогічне товариство у Львові» (Berest, 2022: 8-20). Його ідеї поступово ширилися і на

землі підросійської України, які прискіпливо контролювала російська цензура.

У формуванні новітнього сприйняття важливості збереження українського народного мистецтва О. Плахотнюк зазначає: «нове прочитання архаїстично-традиційних поглядів на збереження народного танцю, формування новітнього етносвітогляду сприйняття фольклорного танцю країн світу, кожного національного осередку, етнічної групи в мистецькому просторі сучасності» (Плахотнюк, 2021: 8). Доцільно зосередити увагу саме на загальному понятті «національна ідентичність», яка є невід'ємною складовою народної танцювальної культури. За словами М. Козловець та Ю. Павлун: «У широкому контексті під національною ідентичністю розуміють індивідуальне й колективне відчуття належності до певної національної спільноти, ототожнення з її символами, цінностями, культурою, історією, територією, державними та правовими інституціями, політичними й економічними інтересами» (Козловець, 2012: 44).

Національна ідентичність на сьогодні стала предметом вивчення з різних методологічних позицій. Зі сторінок історії становлення української державності, націєтворчий рух демонструвало українське козацтво, беручи приклад зі своїх попередників, які створили протодержавні формування в епоху існування Трипільської культури та Давньої Русі. Українське козацтво завжди було матеріальним і духовним форпостом українського народу. За словами Ю. Руденко та О. Губко: «... козаки усвідомлювали історичну місію рідного народу – самовизначитися як національна (етнічна) окремішність, тобто як самобутня спільність людей, що має однакові природні (генетичні, фізіологічні, антропологічні), психологічні, історичні, економічні, культурні, етнографічні особливості, яка споконвіку проживає на спільній території, має єдину мову, духовність» (Руденко, 2007: 170). Тобто національна ідентичність усвідомлено почала формуватися в часи становлення українського козацтва, згуртовуючи громаду співвітчизників в єдине ціле.

На теренах Київської області завжди шанували та культивували хореографічні номери на козацьку тематику. В репертуарі кожного аматорського колективу існував неабиякий перелік постановок бойовничого характеру. Більшість номерів були створені на музичному матеріалі народних пісень: «Іхали козаки», «Розпрягайте, хлопці, коней», «Гей, соколи» та багато інших. Так в репертуарі Народного ансамблю танцю «Дивосвіт» Ржищівського Будинку культури існує номер

«Підківочка» (постановник – заслужений артист України В. Розумний), де під яскравий музичний супровід розкривається козацька вдача, колоритність та самобутність українських воїнів.

Історичні події підтверджують потужний розвиток національної свідомості, яка визначає спосіб самоідентифікації нації. Яким чином відбувався процес формування національної самосвідомості у молоді? Виховні ідеї були закладені в родинному вихованні засобами вертепних дійств, казок, легенд, міфів, пісень, танців та інших жанрів фольклору, де взірцем високої моральної духовності, етнічної свідомості був козак, як віковий дуб-велетен, що полум'ям свого серця освітлював шлях до волі тисячам і тисячам співвітчизників. Хореографічна постановка «Парубоцький гопак» Народного художнього хореографічного колективу «Веселка» міста Васильків (постановник – К. Аландаренко) виховує у підлітків повагу та захоплення мистецтвом, викарбовуючи стійкість та нездоланність національного духу.

Велика заслуга виховання за кодексом лицарської честі полягає у закладанні родинних цінностей, які набували загальнонаціонального характеру. За словами О. Рудакевич: «... саме національні цінності є базовою складовою національної ідентичності. Елементи культури фіксуються й оцінюються особистістю в процесі рефлексії суспільного середовища і свого місця в ньому, що призводить до формування специфічного за змістом образу народу та країни» (Рудакевич, 2010: 156). Хореографічна постановка «Мелодії рідного краю» Народного ансамблю танцю «Міленіум» міста Бориспіль (постановник – відмінник освіти України С. Новодворська) увібрала в себе танцювальні барви своєї громади, побудувавши танець на місцевому фольклорному матеріалі.

На перший погляд два поняття «національна ідентичність» та «народне хореографічне мистецтво» є зовсім різними, але, якщо зануритись в проблематику питання, то можна побачити зовсім іншу картину. Народний танець завжди був і є скарбницею національного досвіду, його ціннісно-культурний доробок з етнічним минулим закарбований в історичній пам'яті нашої нації. Яскравим підтвердженням є репертуари зразкових та народних танцювальних колективів Київської області. Відзначимо: Народний самодіяльний ансамбль пісні і танцю «Чорнобривець» Миронівського районного будинку культури (Калієвський, 2023: 230–231), Зразковий аматорський ансамбль народного танцю «Рось» місто Біла Церква, Народний ансамбль танцю «Джерельце» місто Миронівка, Народний хореографічний ансамбль «Радість» місто Бориспіль, Зразковий

ансамбль танцю «Фаворит» місто Обухів, Народний ансамбль народного танцю «Барвінок» село Софіївська Борщагівка та ін. Приблизно тридцять відсотків програм складається з хореографічних композицій, створених на місцевому фольклорному матеріалі, що є запорукою збереження унікального колориту.

Саме народне мистецтво увібрало в себе найбільш чуттєву духовну серцевину характерних особливостей українського етносу. Спосіб життя наших пращурів, укорінений в звичаях, обрядах і традиціях, забезпечує спадковість народного мистецтва, головним завданням якого є виховання прийдешніх поколінь в любові й повазі до свого народу. Фольклорні традиції зберігають неповторність української національної культури, демонструючи світовій спільноті ціннісне духовне багатство народного танцю. (Калієвський, 2023: 183–184).

Так Народний хореографічний ансамбль «Криниченька» смт Бородянка під керівництвом Т. Молодцевої зберігає та популяризує хореографічний номер «Варварка», створений на місцевому фольклорному матеріалі, виконуючи його на всіх святкових заходах.

В цьому символічному ряді особлива роль належить саме фольклору, завдяки якому формується світосприйняття, система ціннісних та моральних норм, культурних традицій, зберігається життєстверджуючий потенціал нації. Завдяки фольклору плекаються культурні традиції та значимі символи, які широко використовуються в народних танцях.

Тісний взаємозв'язок між фольклорною спадщиною та історичною пам'яттю віддзеркалює спільність поглядів на минуле. Їм належать певні традиції та символи, які просякнуті національними цінностями та духовно-моральними парадигмами етнокультурного розвитку.

... Нації, як і окремі індивіди, обдаровані історичною пам'яттю. ... історії націй, об'єктивовані й зафіксовані письмово, є одним із найважливіших елементів культури – елементом, який є вирішальним для ідентичності нації у вимірах часу (Іван Павло, 2005: 83).

Культурна історична спадщина зберігає в собі мистецькі цінності та їх творіння, мудрість народних звичаїв та життєдайне джерело фольклорних скарбів. Це все є історичною пам'яттю нашого народу та головним чинником формування національної ідентичності.

В часи подолання кризових явищ, а саме визвольної боротьби українського народу за свою незалежність, оголюється сутність національної ідентичності, яка прямо пов'язана з історичною

пам'яттю, що консолідує і об'єднує всі спільні властивості в одне ціле. Так у вирішальний для нашої країни час саме історична пам'ять стає ефективним засобом мобілізації, залучаючи ресурси минулого задля згуртування нації. Нерозривність тісних зв'язків із козацькими традиціями визвольної боротьби за незалежність рідної землі відновили історичне минуле, яке було закорінене у пам'яті нації, пов'язуючи минуле та сучасне воедино.

Нові постановки аматорських хореографічних колективів демонструють незламність та мужність нашого народу. 31 березня 2023 року на науково-практичному семінарі «Хореографічне мистецтво на теренах Київської області під час війни. Виклики та засоби їх подолання», який пройшов в місті Бровари, були представлені хореографічні композиції «Калинонька» та «Стоп війна» Народного ансамблю танцю «Міленіум» м. Бориспіль, «Ой, у лузі червона калина» Зразкового ансамблю танцю «Фаворит» м. Обухів, «Закрийте небо» Зразкового колективу сучасного танцю «Альгаїр» м. Бровари та багато інших. Культурний фронт міцно тримає свої позиції, створюючи нові хореографічні полотна про єдність та незламність українського народу.

Таким чином державна політика пам'яті, яка має на меті зміцнити національну ідентичність, потребує відшукування оптимального балансу, який би, з одного боку, унеможливив розмивання етнокультурної основи історичної пам'яті, а з другого, сприяв би усвідомленню національної історії... (Зерній, 2008: 110).

Національна пам'ять потребує вивільнення від імперсько-радянських стереотипів минулого, щоби пришвидшити процес національного самоусвідомлення українців про те, ким вони є. Потрібно звернути увагу, що історична пам'ять виконує роль катализатора, справляючи потужний вплив на національну ідентичність, культурну приналежність та ціннісні орієнтації. Вона наділяє українців відчуттям братерства, взаємної відповідальності та підтримки. Саме усвідомлення історичних коренів формує в українців почуття власної гідності, стійкості, незламності, прагнення до волі та незалежності, зміцнює етнокультурні основи національної пам'яті.

Український народний танець був і є складовою частиною духовної культури України. Він глибоко охоплює все народне життя, віддзеркалює історичний процес творення української духовної національної культури. Невичерпна скарбниця народної мудрості негласливим джерельцем просякає танцювальне мистецтво, транслюючи духовне багатство народу на весь світ. Кожен рух та танцювальна композиція розпові-

дає про морально-естетичну красу українського хореографічного мистецтва, в якому творча фантазія, образність народного мислення щільно переплітається з глибинами почуттів. Український танцювальний фольклор завжди був і є життєдайним творчим джерелом, що допомагає митцям створювати широкі масштабні хореографічні полотна, неперевершену і самобутню симфонію національного танцю.

Хореографічні колективи Київщини дбайливо зберігають національні традиції, створюючи постановки природничого циклу. На відбірковому турі конкурсу імені Павла Вірського Зразковий хореографічний колектив «Феєрія» м. Бровари виконав хореографічні постановки «Веснянка», «Вербовая дощечка», яскраво відтворивши красу українських весняних обрядів, Народний художній хореографічний колектив «Веселка» м. Васильків продемонстрував танець «Льон», Народний хореографічний ансамбль «Радість» м. Бориспіль виконав хореографічні постановки «Ой, на Івана, ой, на Купала» та «Чарівна весна», Зразковий художній колектив «Театр танцю «Зоряни»» м. Бровари – «Солов'їна ніч» та «Сільські гуляння». І ще було виконано багато постановок, які яскраво демонстрували унікальну та неповторну красу народного мистецтва танцю.

Історичне минуле нашої держави зберігає національну ідею, яка згуртовує навколо себе все українське суспільство. На перший план виходить народ з його національною культурою, що впливає на ідентифікацію українців, які знайшли свою свідому ідентичність у суверенній конституційній державі.

Поняття національного вказує на культурні ознаки народу – насамперед мову, релігію, взагалі світосприйняття. ... У сенсі ж власне національного можна використовувати поняття «культурне». І, нарешті, поняття «етнічне» традиційно міститиме в собі кровні зв'язки і вказуватиме на походження людини з певного етносу, так би мовити, на її природні корені (Кисельов, 2003: 32).

Попередня історична епоха залишила відбиток у національній свідомості українців, створивши значні розбіжності поміж західними, східними і південними регіонами України. Недостатня культурна співпраця між регіонами, ідейна русифікація ставала джерелом внутрішньо-суспільних конфліктів. Але сьогодні ситуація змінилась. Представники молодшого та середнього покоління демонструють високі показники української етнічної ідентифікації, підтримуючи українську демократію та незалежність. Набуває руху відновлення культурної самобутності, вироблення спільних цінностей.

На думку Г. Палій: «...сукупність ідентичностей регіонів України здатна стати фундаментом для оформлення української ідентичності – в разі поширення серед громадян з різних регіонів усвідомлення цінності єдиної держави і суспільства, об'єднаних спільним історичним минулим та політичним майбутнім» (Палій, 2005: 43).

Висновки. Досліджуючи роботу аматорських хореографічних колективів Київщини, з'ясовано вплив народного мистецтва на формування у молоді стійкого усвідомлення своєї ідентичності. Проаналізовані тотожні параметри ідентичності і національної танцювальної культури, для яких спільними є історична пам'ять, комплекс духовно-культурних цінностей, стійке усвідомлення самобутньої української нації.

Народні танці, увібравши в себе найдавніші традиції, морально-духовні принципи попередніх поколінь, стали вагомою базою національної ідеї. Характерні особливості української народної хореографії закорінені на сталих національних традиціях, ставши міцним підґрунтям для утвердження української самобутності, що яскраво відображена у творах аматорських танцювальних ансамблів Київщини. Хореографічні постановки

народної тематики транслюють в сучасний простір виховні ідеї козацької доби – «Гопак», «Козачок», «Підківочка», «Гонта» та ін. Танцювальні композиції народного танцю формують у молоді ціннісно-культурні орієнтири національної самобутності на прикладі танців «Калина», «Вербовая дощечка», «Летів пташок». Історична пам'ять збережена у фольклорних номерах «Варварка», «Льон», «Юхнівчанка», що стає головним чинником формування національної самосвідомості.

Отже, аматорські хореографічні колективи Київської області є головними носіями народного мистецтва в молодіжний простір, формуючи українську національну ідентичність та національну свідомість. Саме українське хореографічне мистецтво виступає вагомим чинником виховання морально-духовних цінностей, оберегом етнічної культури, що утверджує українську ідентичність, закладаючи потужний фундамент для націотворення. Поняття «історична пам'ять», «культура» та «фольклорні традиції» несуть ідентичне навантаження стрижневого аспекту розглянутої проблематики, єдиного носія самосвідомості, яка завжди була головним ідентифікатором національної приналежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Berest I., Berest R. The role and influence of «Pedagogical society in Lviv» on the consolidation of Galician society in the second half of the XIX century. *Актуальні питання у сучасній науці*. Вип. 5. Т. 5, 2022. С. 8–20.
2. Зерній Ю. Взаємозв'язок історичної пам'яті та національної ідентичності. *Політичний менеджмент*. 2008. Вип. 5. С. 104–115. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59864/10-Zerniy.pdf?sequence=1>
3. Іван Павло П. Пам'ять та ідентичність. 2005. Львів : Літопис. 167 с.
4. Калієвський К., Синєок В., Берест Р. Українське хореографічне мистецтво – канонічна парадигма національної самобутності. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. 2023. С.183–184.
5. Калієвський К., Синєок В., Берест Р. Шлях відродження аматорських народних колективів на прикладі ансамблю «Чорнобривець». *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. 2023. С.230–231.
6. Кисельов С., Сальникова А. Національна ідентичність українців. Дилема культурного і соціально-політичного. *Політичний менеджмент*. 2003. Вип. 2. С. 31–40. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11609/03-Kiselov.pdf?sequence=1>
7. Козловець М., Павлун Ю. Теоретичні засади дослідження формування української національної ідентичності. *Грані. Філософія*. 2012. Вип. 2. С. 44–48. URL: https://www.libr.dp.ua/text/grani_2012_2_11.pdf.
8. Палій Г. Становлення єдиної національної ідентичності в Україні. *Політичний менеджмент*. 2005. Вип. 2. С. 38–45. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8739/3-paliy.pdf?sequence=1>
9. Плахотнюк О. Героїко-патріотична спрямованість сучасної хореографії в рамках фестивалю «Сурми звитяги». *Зб. наук. праць: Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2020. Вип. 1. С. 97–103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2020_1_21
10. Плахотнюк О. Етносвітогляд фольклорного танцю в мистецькому просторі сучасності. *Актуальні питання гуманітарних наук : Міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Гельваніка, 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 4–8. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_5/3.pdf.
11. Рудакевич О. Взаємозв'язок національної ідентичності та культури в націотворчому процесі. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2010. Вип. 2. С. 155–158. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/issue/view/45/44>
12. Руденко Ю., Губко О. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. 2007. Київ : МАУП. 384 с.

REFERENCES

1. Berest I., Berest R. (2022) *Rol i vplyv "Pedagogichnoho tovarystva u Lvovi" na konsolidatsiiu halytskoho suspilstva druhoi polovyny XIX st.* [The role and influence of «Pedagogical society in Lviv» on the consolidation of Galician society in the second half of the XIX century]. *Aktualni pytannia u suchasni nauki*. Vyp. 5. T. 5. Pp. 8–20. <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/2836/2849/> [in English].
2. Zernii, Yu. (2008) *Vzaiemozviazok istorychnoi pamiaty ta natsionalnoi identychnosti*. [The relationship between historical memory and national identity]. *Politychnyi menedzhment*. Vyp. 5. Pp. 104–115 <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59864/10-Zerniy.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
3. Ivan Paul II. (2005) *Pamiat ta identychnist*. [Memory and identity]. Lviv : Litopys. 167 s. [in Ukrainian].
4. Kaliievskiy K., Synieok V., Berest R. (2023) *Ukrainske khoreohrafichne mystetstvo – kanonichna paradyhma natsionalnoi samobutnosti*. [Ukrainian choreographic art as a canonical paradigm of national identity.] *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Pp.183–184.
5. Kaliievskiy K., Synieok V., Berest R. (2023) *Shliakh vidrozhennia amatorskykh narodnykh kolektyviv na prykladi ansambliu «Chornobryvets»*. [The path to the revival of amateur folk groups on the example of the Chornobryvets ensemble]. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Pp. 230–231.
6. Kiselyov S., & Salnikova A. (2003) *Natsionalna identychnist ukrainsiv. Dylema kulturnoho i sotsialno-politychnoho*. [National identity of Ukrainians. The cultural and socio-political dilemma]. *Politychnyi menedzhment*. Vyp. 2. Pp. 31–40. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11609/03-Kiselov.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
7. Kozlovets M., & Pavlun Yu. (2012) *Teoretychni zasady doslidzhennia formuvannia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti*. [Theoretical foundations of the study of the formation of Ukrainian national identity]. *Hrani. Filosofia*. Vyp. 2. Pp. 44–48. https://www.lib.dp.ua/text/grani_2012_2_11.pdf [in Ukrainian].
8. Palii H. (2005) *Stanovlennia yedynoi natsionalnoi identychnosti v Ukraini*. [Formation of a unified national identity in Ukraine.] *Politychnyi menedzhment*. Vyp. 2, Pp. 38–45. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8739/3-paliy.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
9. Plahotniuk O. (2020) *Heroiko-patriotychna spriamovanist suchasnoi khoreohrafii v ramkakh festyvaliu «Surmy zvyti-ahy»*. [Heroic-patriotic orientation of modern choreography within the framework of the festival «Trumpets of Triumphs»]. *Zb. nauk. prats: Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. Vyp. 1. Pp. 97–103. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdakkkm_2020_1_21 [in Ukrainian].
10. Plahotniuk O. (2021) *Etnovitohliad folklornoho tantsiu v mystetskomu prostori suchasnosti*. [Ethnoview of folklore dance in the artistic space of modernity]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk : Mizhvuzivskiyi zb. nauk. prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych : Helvanika*. Vyp. 35. T. 5. Pp. 4–8. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/35_2021/part_5/3.pdf [in Ukrainian].
11. Rudakevich O. (2010) *Vzaiemozviazok natsionalnoi identychnosti ta kultury v natsiietvorchomu protsesi*. [Interrelationship of national identity and culture in the nation-building process]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh «Hrani»*. Vyp. 2. Pp. 155–158. <https://grani.org.ua/index.php/journal/issue/view/45/44> [in Ukrainian].
12. Rudenko Yu., & Gubko O. (2007) *Ukrainska kozatska pedahohika: vytoky, dukhovni tsinnosti, suchasnist*. [Ukrainian Cossack pedagogy: origins, spiritual values, modernity]. Kyiv : MAUP. 384 s. [in Ukrainian].